

El llenguatge El no expletiu

Quan diem, usualment, Tinc por que no es faci mal volem dir Tinc por que es farà mal i és poc probable que hi hagi cap equivoc: ningú no interpreta aquella frase com Tinc por que no es farà mal. En la frase inicial, doncs, tenim un no de significació no negativa, dit no expletiu, usual en les subordinades amb el verb en subjuntiu que depenen d'un mot que expressa temença (i en algun altre cas). Si el verb és usat en indicatiu —futur o condicional— amb la presència del no la frase esdevé clarament negativa.

Però és evident que en contextos de significació més complexa l'ús d'aquest no expletiu pot originar equivocs que importa de desfer. Un lector nostre creu veure'n un en la frase següent, llegida al diari: Hi havia a Amèrica un corrent d'opinió contrari a l'establiment de relacions amb la Xina, per por que no s'espantés la política de distensió (amb l'URSS). Segons el nostre amable comunicant, tractant-se clarament d'una frase afirmativa, hauria calgut prescindir de la partícula no, la presència de la qual —que no s'espantés— podria induir a interpretar que els americans temien que la política de distensió no s'espantaria, és a dir, el contrari del que es pretenia indicar.

En aquest cas concret, no creiem que hi hagi hagut cap equivoc, perquè el context és encara prou clar. Però si realment aquest equivoc es podia produir, la proposta del nostre lector no fóra pas desencertada. Ara: com que l'ús del no expletiu és un fet del nostre llenguatge, que no podem pas eliminar, aquesta solució només és vàlida per a les afirmacions verament afirmatives: en les negatives sempre persistiria el dubte. Efectivament: si diem Tinc por que no ho digui ¿temem les paraules d'algu o el seu silenci? La solució més encertada, doncs, tal com preconitzava Fabra, consisteix en l'ús de les formes indicatives del verb: Tinc por que ho dirà i Tinc por que no ho dirà.

Albert Jané